

Й.М. БЕРМАН: «МОВІ НАВЧИТИ НЕ МОЖНА. МОВІ МОЖНА ТІЛЬКИ НАВЧИТИСЯ»

До 100-річчя з дня народження доктора педагогічних наук, професора Й.М. Бермана

Кафедрою іноземних мов в Одеському технологічному інституті харчової промисловості ім. М.В. Ломоносова тривалий час завідував доктор педагогічних наук, професор Йосип Мойсейович Берман, один з провідних фахівців у галузі методики викладання іноземних мов, добре відомий у нашій країні і за кордоном. Свою наукову спадщину він зумів передати співробітникам кафедри, якою він керував, аспірантам і здобувачам, багато хто з них згодом стали кандидатами і докторами наук, завідувачами лінгвістичними кафедрами.

► Доктор педагогічних наук, професор Й. М. Берман

Йосип Мойсейович Берман народився 2 лютого 1923 р. у м. Київ в сім'ї машиніста залізниці. У 1939 р. вступив до Київського університету на факультет західно-європейських мов, але війна перервала навчання. З липня 1941 р. Йосип Берман на фронті. Воював на посаді начальника артилерійської розвідки ракетного дивізіону. Нагороджений орденом «Красной Звезды» і медаллю «За победу над Германией в 1941–1945 гг.» Після демобілізації продовжив навчання в Одеському педінституті іноземних мов на факультеті англійської мови. Після одержання диплома викладав англійську мову в Одеському морехідному училищі, потім в Челябінському та Одеському політехнічних інститутах, в Білоруському інституті інжене-

рів залізничного транспорту. У 1950 р. закінчив відділення логіки Одеського педагогічного інституту. Разом з педагогічною діяльністю Йосиф Мойсейович займався науковою роботою. Перші його публікації присвячені питанням англійської літератури і методики викладання. У 1954 р. Й.М. Берман захистив дисертацію на тему «Методика навчання лексики англійської мови». В цьому ж році йому присуджено вчений ступінь кандидата педагогічних наук, а у 1957 р. він затверджений у вчену звання доцента по кафедрі «Іноземні мови». З 1963 по 1986 р. Й.М. Берман очолював кафедру іноземних мов Одеського технологічного інституту харчової промисловості ім. М.В. Ломоносова. Це був плідний період його діяльності.

У ці роки виходять у світ десятки його ґрунтовних праць, серед них – «Практическая грамматика английского языка (для чтения текстов)». У цій праці започатковано новий методичний напрямок, нова школа: пасивна граматики як основа навчання читання текстів на іноземних мовах. Ця робота була покладена в основу дисертації на звання доктора педагогічних наук, яку Й.М. Берман захистив у 1966 р. В цьому ж році йому було присвоєно вчене звання професора. Всього Й.М. Берман опублікував понад двісті робіт, зокрема дві монографії, чотири навчальних посібники і підручник англійської мови. Він був співавтором усіх підручників з методики викладання іноземних мов, які вийшли в країні у 1966–1986 роках. Й.М. Берман є засновником наукової методичної школи навчання іноземним мовам. Граматика Й.М. Бермана була видана в НДР у перекладі на німецьку мову доктором Штраусом. Неодноразово одержував професор запрошення з-за кордону приїхати і продемонструвати свій метод навчання іноземним мовам. Йосип Мойсеєвич був членом науково-методичної ради з іноземних мов Міністерства вищої і середньої освіти СРСР, членом науково-методичної ради середньої і спеціальної освіти Білорусі, членом редколегії всоюзного збірника «Вопросы лингвистики и методики». Він був автором усіх навчальних програм з англійської мови для немовних вишів і членом предметної комісії з навчання іноземним

мовам. Також входив до складу багатьох інших координаційних організацій Міністерства вищої освіти України. Й.М. Берман був членом вченої ради на факультеті романно-германської філології Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Він неодноразово очолював державні екзаменаційні комісії в багатьох університетах і педагогічних інститутах не тільки в Україні, а й в Білорусі та Вірменії. Також входив до складу багатьох інших координаційних організацій Міністерства вищої освіти України. Й.М. Берман був членом вченої ради на факультеті романно-германської філології Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Він неодноразово очолював державні екзаменаційні комісії в багатьох університетах і педагогічних інститутах не тільки в Україні, а й в Білорусі та Вірменії.

► Професор Й. М. Берман проводить психолого-педагогічний семінар для викладачів кафедри іноземних мов, 1984 р.

мозької мов. Вони сприймали його методи навчання як надійну опору і допомогу в їх нелегкій роботі і запам'ятали його афоризм: «Мові навчити неможна. Мові можна тільки навчитися». *Йосип Берман зазначав: - «Якщо студентам на ваших заняттях нецікаво, значить ви недостатньо професійний викладач»; - «Якщо ви кричите на студентів, ви даєте їм привід думати, що викладачі ви не вмієте»; - «Тільки цікаві завдання і способи пояснення можуть викликати в студентів інтерес до вас і вашого предмету»; - «У кінці кожного заняття студент повинен усвідомлювати, що нового він дізнався на ньому і як ці знання допоможуть йому у використанні англійської, німецької і французької мов. Вони сприймали його методи навчання як надійну опору і допомогу в їх нелегкій роботі і запам'ятали його афоризм: «Мові навчити неможна. Мові можна тільки навчитися».*

ліської мови в його майбутньому житті»; - «Викладач повинен поважати студентів. Принижувати їх неможна: вони вас засміють». Професор Берман не втомлювався повторювати нам свої методичні настанови, а ми, викладачі, осмислюючи їх зміст і потім використовуючи їх на практиці, підвищували якість своєї роботи. Важка хвороба рано обірвала життя професора. Він до останнього дня керував роботами аспірантів і працював над новою книгою «Грамматика англійської мови для самоосвіти». Книга Й.М. Бермана «Грамматика англійського мови: курс для самоосвіти» вийшла вже через кілька років після смерті автора. Її підготували до друку учні Йосипа Мойсейовича – співробітники Ніжинського педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя – Л.С. Панова та Н.М. Жилко. Ті, хто знав професора Й.М. Бермана, хто хоч один раз слухав його лекції чи виступи, ті студенти, яких він навчав англійській мові, співробітники по роботі, колеги по науці, а також ті, хто під його керівництвом написав й захистив дисертації, – усі пам'ятають його як блискучого оратора, надзвичайно цікавого викладача, талановитого і геніального вченого, і як людину з широким кругозором і прекрасного співбесідника. *P.S. У цій статті використані матеріали нарису професора В.А. Бухбіндера «Мій друг, професор Йосип Мойсеєвич Берман».*